

Απολιγνιτοποίηση χωρίς Δίκαιη Μετάβαση;

Ο δραστικός περιορισμός της λιγνιτικής δραστηριότητας τα τελευταία χρόνια είχε ήδη πολύ ευεργετικά οφέλη στις κλιματικές επιδόσεις της χώρας, τα οποία θα ήταν πολύ μεγαλύτερα αν η ηλεκτροπαραγωγή στρεφόταν λιγότερο στο ορυκτό αέριο και περισσότερο στις ΑΠΕ.

ΟΙΚΟ-ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Μηνιαία Έκδοση

Ιδιοκτησία:

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ
ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Γραφεία: Ανθ. Γαζή 216 - Βλαχά-
βα, 382 22 - ΒΟΛΟΣ

Τηλ.& Fax: 24210 38387

e-mail: ppmvolos1977@gmail.com

FB: facebook.com/ppmVolos

Εκδότης - Διευθυντής:

Κώστας Βολιώτης
Λευκάδας 46
38500, Βόλος

Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση:

Ουρανία Ματζαβίνου

OM graphics 24210 30618

Εργάστηκαν:

Βιολέτα Βολιώτη, Κώστας Βολιώ-
της, Γιάννης Γερόπουλος, Μπερν-
χαρντ Κόπολντ, Μαρία
Σρέτσκοβιτς, Λίλυ Οικονόμου,
Μάγια Γκονζάλεζ-Βολιώτη.

*Ενυπόγραφα άρθρα
δεν εκφράζουν απαραίτητως
την εφημερίδα.*

**Η ΟΙΚΟΕΝΗΜΕΡΩΣΗ δεν
χρηματοδοτείται.**

Ετήσια συνδρομή:

Φυσικά πρόσωπα: 10€
Υπηρεσίες - Φορείς - Δημόσια Πρό-
σωπα: 15€
Εξωτερικού: 15€

Σύμφωνα με τις επανειλημμένες ανακοινώσεις της ΔΕΗ, το 2026 σηματοδοτεί το έτος της πλήρους απεξάρτησης από τον λιγνίτη. Κλείνει έτσι ένας κύκλος που ξεκίνησε περισσότερα από 70 χρόνια πριν, συμβάλλοντας καθοριστικά στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Παράλληλα όμως, άφησε πίσω του ένα βαρύ αποτύπωμα στο κλίμα, την ποιότητα της ατμόσφαιρας και τους φυσικούς πόρους των λιγνιτικών περιοχών της Δυτικής Μακεδονίας και της Μεγαλόπολης. Η μετάβαση σε ένα νέο παραγωγικό μοντέλο και η δημιουργία θέσεων εργασίας που θα υποκαταστήσουν εκείνες που χάνονται από τη σταδιακή συρρίκνωση και την οριστική παύση της λιγνιτικής δραστηριότητας, αποτελεί το μεγαλύτερο αναπτυξιακό και κοινωνικό «στοίχημα» όχι μόνο για την Ελλάδα, αλλά και για ολόκληρη την Ευρώπη που ακολουθεί τον ίδιο δρόμο της απολιγνιτοποίησης.

Περισσότερο από έξι χρόνια μετά την ανακοίνωση του Πρωθυπουργού το 2019 για την απεξάρτηση της Ελλάδας από τον λιγνίτη και ενώ διανύουμε

τον τελευταίο χρόνο χρήσης του στο μίγμα ηλεκτροπαραγωγής, έχει πλέον νόημα να αποτιμήσουμε την πορεία της μετάβασης και, κυρίως, τον αντίκτυπο της στις κοινωνίες εκείνες που για δεκαετίες θυσιάσαν την ποιότητα ζωής τους προκειμένου να ηλεκτροδοτηθεί η χώρα.

Μετά την ανακοίνωση της απόφασης από το βήμα του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη, ακολούθησαν διαβουλεύσεις, νομοθετικές πρωτοβουλίες και διοικητικές παρεμβάσεις που οδήγησαν στη διαμόρφωση του σχεδίου «Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης» και στην εξασφάλιση σημαντικών ευρωπαϊκών και εθνικών πόρων για την υλοποίησή του. Ωστόσο, το χάσμα ανάμεσα στη θεωρία της «Δίκαιης Μετάβασης» και την πράξη, παραμένει μεγάλο. Οι τοπικές οικονομίες της Δυτικής Μακεδονίας και της Μεγαλόπολης βρίσκονται ακόμη μακριά από μια ουσιαστική στροφή προς ένα βιώσιμο αναπτυξιακό μοντέλο. Ο ρυθμός απορρόφησης των πόρων του Προγράμματος Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΠΑΔΑΜ 2021–2027) είναι αργός: πε-

Σημείωμα της Σύntαξης:

Οι γεωπολιτικές εξελίξεις, μετά την επανεκλογή Τραμπ, αλλάζουν το σκηνικό και τα δεδομένα με τα οποία λειτουργούσε ο κόσμος μέχρι σήμερα.

Η αλαζονεία, ο εγωισμός, η απληστία και οι αιφνιδιασμοί του νέου πλανητάρχη δημιουργούν πλέον κινδύνους ακόμα και για το μέλλον του πλανήτη. Πλανητάρχη που συμπεριφέρεται περισσότερο σαν έμπορος και λιγότερο σαν πολιτικός. Τομή παρουσιάζεται και στη διπλωματία που γίνεται πλέον με νέους όρους και με τα κα-

μώματα του Τραμπ, που δεν διατάζει να εξευτελίζει ή να μιλάει άσχημα για ηγέτες άλλων μεγάλων χωρών.

Το διεθνές δίκαιο γίνεται κουρελόχαρτο, όπως στην περίπτωση της απαγωγής του εκλεγμένου Προέδρου της Βενεζουέλας. Η πειρατεία, όπως σε τάνκερ που μεταφέρουν πετρέλαιο της Βενεζουέλας, γίνεται κανονικότητα. Εμμονές, όπως αυτή με την προσθήκη της Γροιλανδίας στην αστερόεσσα ή με το να του απονεμηθεί, ντε και καλά, το Νόμπελ Ειρήνης, εγγίζουν τα όρια της γραφικότητας.

Και όμως μιλάμε για τον επικεφαλής της

μεγαλύτερης χώρας του κόσμου. Άλλες μεγάλες χώρες, όπως η Ρωσία και η Κίνα, παρακολουθούν, χωρίς να επεμβαίνουν, παρόλο που χάνουν κάποια ερείσματα στην παγκόσμια σκακιέρα. Η Ρωσία, απασχολημένη με τον πόλεμο στην Ουκρανία, ίσως και να βολεύεται από την έμμεση αποδοχή από τον Τραμπ της επέμβασης αυτής. Η Κίνα προφανώς προσπαθεί να κερδίσει χρόνο γιατί εκτιμάει ότι αυτός εργάζεται υπέρ της. Γενικά επομένως αναδύεται ένας καινούργιος κόσμος που δεν ξέρουμε πού θα μας βγάλει.

ρισσότερα από τρία χρόνια μετά την έναρξή του, έχουν διοχετευθεί λιγότερα από 130 εκατ. ευρώ, δηλαδή περίπου το 8% των συνολικών πόρων του προγράμματος ύψους 1,6 δισ. ευρώ. Την ίδια στιγμή, οι αποκαταστάσεις εδαφών στα ορυχεία δεν έχουν καν ξεκινήσει, στερώντας έτσι κρίσιμα εδάφη για την ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας.

Ιδιαίτερα ανησυχητική είναι και η κατεύθυνση που ακολουθείται στο ζήτημα της τηλεθέρμανσης στη Δυτική Μακεδονία, καθώς η επιλεγμένη λύση βασίζεται αποκλειστικά στο ορυκτό αέριο. Πέρα από τον αρνητικό κλιματικό αντίκτυπο, το ακριβό αέριο ως μέσο θέρμανσης ενέχει σοβαρούς κινδύνους οικονομικής επιβάρυνσης για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις των τριών δήμων που είναι συνδεδεμένοι με το σύστημα τηλεθέρμανσης. Αντίθετα, το πρόγραμμα εγκατάστασης αντλιών θερμότητας, μια οικονομικά και περιβαλλοντικά βιώσιμη εναλλακτική, χρηματοδοτείται με μόλις 12 εκατ. ευρώ από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και, δύο μισά χρόνια μετά τη δημοσίευση της σχετικής πρόσκλησης, δεν έχει ακόμη τεθεί σε εφαρμογή. Αντίστοιχα περιορισμένη είναι και η στήριξη των ενεργειακών κοινοτήτων, παρά τις δυνατότητες που προσφέρουν για μείωση του ενεργειακού κόστους σε μια περιφέρεια με πολύ υψηλά επίπεδα ενεργειακής φτώχειας. Δεν είναι διόλου τυχαίο το έντονο ενδιαφέρον των πολιτών για ενεργή συμμετοχή στην ενεργειακή μετάβαση που αντικατοπτρίζεται στο γεγονός ότι η Περι-

φέρεια Δυτικής Μακεδονίας κατατάσσεται δεύτερη πανελλαδικά σε αριθμό ενεργειακών κοινοτήτων. Ωστόσο, η έλλειψη διαθέσιμου ηλεκτρικού χώρου, οι μειωμένες αποδόσεις του νέου θεσμικού πλαισίου αυτοπαραγωγής (net billing) και η απουσία επαρκούς χρηματοδότησης έχουν ουσιαστικά «παγώσει» την ανάπτυξη νέων έργων. Είναι χαρακτηριστικό ότι από το σχετικό πρόγραμμα ενίσχυσης ύψους 41,8 εκατ. ευρώ έχουν ωφεληθεί μέχρι σήμερα μόλις δύο δήμοι, ενώ καμία ενίσχυση δεν έχει δοθεί σε ενεργειακές κοινότητες πολιτών ή επιχειρήσεων.

Την ίδια στιγμή, τα κοινωνικοοικονομικά δεδομένα παραμένουν απογοητευτικά. Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, η Δυτική Μακεδονία κατέγραψε τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στη χώ-

ρα στα δύο από τα τρία πρώτα τρίμηνα του 2025. Η τάση αυτή δεν είναι συγκυριακή: την περίοδο 2019–2024 η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας βρισκόταν στην πρώτη θέση πανελλαδικά σε ποσοστά ανεργίας σχεδόν κάθε χρόνο. Ιδιαίτερα ανησυχητική είναι η ανεργία των νέων (18–29 ετών), η οποία παραμένει η υψηλότερη ανάμεσα στις λιγνιτικές περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, η Δυτική Μακεδονία είναι η μοναδική Περιφέρεια της χώρας της οποίας η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία, σε όρους αγοραστικής δύναμης, δεν αυξήθηκε το 2023 σε σύγκριση με το 2012, όταν ολόκληρη η χώρα ήταν βυθισμένη στην οικονομική ύφεση. Συνεπώς, ο κίνδυνος αποτυχίας του εγχειρήματος της «Δίκαιης Μετάβασης» είναι πλέον ορατός. Η επιτάχυνση της υλοποίησης του υφιστάμενου σχεδίου αποτελεί αναγκασία αλλά όχι επαρκή συνθήκη. Απαιτείται αναπροσανατολισμός της χρήσης των πόρων με προτεραιότητα

σε δράσεις που θα έχουν από αντίκτυπο στην καθημερινότητα και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών: αποκατάσταση εδαφών, εξοικονόμηση ενέργειας, ανάπτυξη ΑΠΕ για κάλυψη αναγκών σε ηλεκτρική ενέργεια και εξηλεκτρισμός της θέρμανσης.

Καθώς όλα δείχνουν ότι, στην επόμενη προγραμματική περίοδο, δεν θα υπάρχει διακριτό Ευρωπαϊκό Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, καθίσταται απολύτως κρίσιμο η κυβέρνηση να εξασφαλίσει επαρκείς πόρους και να συνεργαστεί ουσιαστικά με την τοπική αυτοδιοίκηση, τους φορείς και την κοινωνία των πολιτών, ώστε να συνδιαμορφώσει το σχέδιο εκείνο που θα εγγραφεί στην απρόσκοπτη και βιώσιμη μετάβαση στη μεταλιγνιτική περίοδο.

Η συνδρομή της εφημερίδας ΟΙΚΟ-ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ είναι πλέον, αντί 20,00 ευρώ το χρόνο, μόνο 10,00 ευρώ. Μια μικρή επιβάρυνση για σας, μια μεγάλη βοήθεια για εμάς. Στην τελευταία σελίδα θα βρείτε τους αριθμούς τραπεζικών λογαριασμών. Ευχαριστούμε.

Για το κύριο άρθρο εργάστηκε ο Νίκος Μάντζαρης, Επικεφαλής Αναλυτής Πολιτικής & Συνιδρυτής του The Green Tank